

Το Τάγμα των Μεβλεβί Ντερβίς

Οι Μεβλεβί Ντερβίς ή Σούφι είναι οι πρώτες ασκητικές κοινότητες του Ισλάμ, και οι οποίες εγκατέλειψαν τα εγκόσμια, πρεσβεύοντας ότι το ανθρωπινό πεπρωμένο εξαρτάται από την ανεξιχνίαστη θέληση του Θεού.

Σε αυτές τις κοινότητες επικράτησε αρχικά το ασκητικό στοιχείο του μυστικισμού, ενώ με την πάροδο του χρόνου ο ασκητισμός θεωρήθηκε ως προκαταρκτικό στάδιο για την επίτευξη της πνευματικής ζωής.

Ο μυστικισμός πήρε τη θέση του ασκητισμού ως στόχος και επιδίωξη.

Οι κοινότητες των Σούφι επηρεάστηκαν άμεσα από τις αρχαιότερες παραδόσεις και φιλοσοφίες της Ανατολής και της λεκάνης της Μεσογείου, όπως ο Νεοπλατωνισμός, ο Γνωστικισμός, ο Βουδισμός και ο Χριστιανισμός. Όλες αυτές οι διδασκαλίες έπαιξαν το ρόλο τους στην τελική διαμόρφωση της σουφικής διδασκαλίας, αφού σύμφωνα με τους Σούφι «όλες οι παραδόσεις οδηγούν στην μια και μόνη αλήθεια».

K. Καλογερόπουλος (MA) in Anthropology

Τζελαλεντίν Ρουμί

Τον 13ο αιώνα (1207-1273) εμφανίστηκε στον ιδεολογικό-θρησκευτικό χώρο του Ισλάμ μια χαρισματική προσωπικότητα που άφησε τη σφραγίδα του στον μουσουλμανικό μυστικισμό, ο **Τζελαλεντίν Ρουμί ή Εξάισιος Ρωμιός**, όπως σημαίνει το όνομα του στα Ελληνικά. Για πολλούς μελετητές θεωρήθηκε ως ένας από τους μεγαλύτερους μυστικούς ποιητές του ανθρωπίνου γένους και από τους συγχρόνους του δόθηκε το όνομα «**Μεβλανά**» που σημαίνει «ο δάσκαλός μας».

Το όνομά του Jalal-Al-Din Rumi προέρχεται από το πλήρες όνομα (Jalal al-Din Mohammad Ibn Mohammad Ibn Mohammad Ibn Husain al-Rumi).

Γεννήθηκε το 604 έτος Εγείρας (1207/8 μ.Χ.) στο Μπαλκ (σημερινό Αφγανιστάν). Ο πατέρας του Μπαχά αλ-Ντιν (Baha al-Din) ήταν φημισμένος λόγιος. Υπό την κηδεμονία του ο Ρουμί έλαβε την πρώτη του μόρφωση από τον Σιέντ Μπουρχάν-αλ-Ντιν (Syed Burhan-al-Din).

Όταν έγινε 18 ετών, η οικογένεια ξεφεύγοντας από τις επιδρομές των Μογγόλων, μετά από αλλεπάλληλες μεταναστεύσεις εγκαταστάθηκε στο Ικόνιο και στην ηλικία των 25 ο Ρουμί πήγε στη Δαμασκό για να συμπληρώσει την εκπαίδευσή του.

Στην ατραπό του μυστικισμού τον εισήγαγε ένας περιπλανώμενος δερβίσης, ο Σαμσουντίν του Ταμπρίζ. Ο Ρουμί είναι ο συγγραφέας είναι ο συγγραφέας ενός εξάτομου διδακτικού έπους, του Mathnawi ή "Masnavi-ye Manavi", που αποκαλείται ενίοτε και "Qur'an-e Farsi", δηλαδή "Απαγγελία στα Περσικά", από ορισμένους λόγιους. Έγραψε επίσης και διαλόγους (Fihī ma Fihī), που γράφτηκαν για να εισάγουν τους μαθητές του στη μεταφυσική. Το συνολικό ποιητικό έργο του άσκησε βαθιά επίδραση σε όλες τις μορφές αισθητικής έκφρασης του ισλαμικού κόσμου και κυριαρχείται από την απόλυτη αγάπη προς τον Θεό.

Όταν πέθανε, στις 17 Δεκεμβρίου του 1273, άνθρωποι από πέντε

διαφορετικές πίστεις και θρησκείες ακολούθησαν τη νεκρική πομπή του. Η νύχτα της ταφής ονομάστηκε Σεμπούλ Αρούζ (Sebul Arus), δηλαδή Νύχτα της Ένωσης. Από τότε οι Μεβλεβί Ντερβίς κράτησαν ως γιορτή τούτη την ημερομηνία.

Πεποιθήσεις και ανεξιθρησκεία

*Έλα έλα όποιος κι αν είσαι, περιπλανώμενος, ειδωλολάτρης, πυρολάτρης,
Έλα ακόμη κι αν έσπασες χιλιάδες φορές τους όρκους σου,
Έλα και πάλι έλα, το δικό μας караβάνι δεν είναι караβάνι της απόγνωσης.*

Αυτό αναφέρει μια χαρακτηριστική επιγραφή που βρίσκεται στην είσοδο του μαυσωλείου του Ρουμί στο Ικόνιο. Πρόκειται για μια δήλωση ανεξιθρησκείας ουσιαστικά. Σύμφωνα με τους Μεβλεβί ντερβίς όλοι οι άνθρωποι επιζητούν το ίδιο πράγμα, την επιστροφή τους στον Θεό, μόνο που ο καθένας το εκφράζει με διαφορετικά λόγια. Φυσικά οι Μεβλεβί ντερβίς κινούμενοι μέσα στα όρια του Ισλάμ θέτουν μόνο μια προϋπόθεση, την αφοσίωση στον ένα και μοναδικό Θεό, χωρίς να επιδέχονται κανέναν επιμερισμό της θεότητας.

Η ιδεολογία των στροβιλιζόμενων ντερβίς αντλεί το υλικό της από την ιδέα της περιστροφής. Η περιστροφή είναι θεμελιώδης συνθήκη της ύπαρξής μας. Όλα όσα υπάρχουν πάνω στο πρόσωπο της γης συνίστανται από περιστρεφόμενα ηλεκτρόνια, πρωτόνια και ουδετερόνια. Όλα περιστρέφονται και το ανθρώπινο πλάσμα ζει μέσω της κυκλικής περιστροφής του αίματος, των κυκλικών εναλλαγών της ζωής από την πρώτη στιγμή της γέννησής του.

Όμως, όλες αυτές οι περιστροφές είναι φυσικές και ασυνείδητες. Βέβαια, ο άνθρωπος κατέχει ένα νου, μια διάνοια που τον διακρίνει από τα υπόλοιπα όντα μέσα στη φύση. Έτσι ο περιστρεφόμενος ντερβίς ή σεμαζέν συνειδητά και σκόπιμα συμμετέχει στην κυκλική περιστροφή που μοιράζονται όλες οι υπάρξεις. Αντίθετα με ό,τι πιστεύεται γενικότερα, ο σκοπός του σεμαζέν δεν είναι να πέσει σε έκσταση ή να χάσει τη συνειδησή του. Περιστρεφόμενος σε αρμονία με όλα τα πράγματα στη φύση ταυτίζεται με την ύπαρξη και το μεγαλείο του Δημιουργού. Τον σκέπτεται, Τον ευχαριστεί, προσεύχεται σ' Αυτόν. Με αυτόν τον τρόπο επιβεβαιώνει τα λόγια του Κορανίου (64: 1) «Όλα στους ουρανούς και επί της γης επικαλούνται τον Θεό».

Η μυστικιστική έκσταση μέσω του χορού δεν είναι μόνον έμπνευση του Σουφισμού, αφού μαρτυρείται στους ορφικούς ύμνους και στα μυστήρια της Σαμοθράκης, όπως επίσης και στα διονυσιακά όργια ως χορός των μαινάδων. Ο μυστικισμός των Σούφι και ο εκστατικός χορός σεμά έχει τις ρίζες του πολύ πιο βαθιά στην ιστορία της περιοχής της Μικράς Ασίας και της Ανατολίας και συνδέεται άμεσα με τον μυστικισμό των αρχαίων μυστηριακών θρησκειών, ο οποίος είχε επιβιώσει ακόμα και τους χριστιανικούς χρόνους φθάνοντας έως την εποχή του Ισλάμ. Χαρακτηριστική είναι η σχετική μαρτυρία του βυζαντινού νομομαθούς Ιωάννη Ζωναρά, που έζησε έναν σχεδόν αιώνα πριν

τον Ρουμί και ο οποίος σχολιάζοντας τον ΞΒ' κανόνα της εν Τρούλλω Συνόδου (691 μ.Χ.) επιβεβαιώνει ότι ακόμα και μέχρι την εποχή του τελούνταν τα διονυσιακά όργια σε επαρχιακές περιοχές της Μ. Ασίας.

Ο στροβιλισμός του ανθρώπου γύρω από τον άξονα του σώματός του από την αρχαιότητα ακόμα και πέρα από οποιεσδήποτε θρησκευτικές πρακτικές ήταν μια μέθοδος να ζαλιστεί και να «βγει η ψυχή από το σώμα». Όταν αυτό γίνεται μεθοδευμένα μέσα από προκαθορισμένες θρησκευτικές τελετουργίες όπως η τελετή σεμά των ντερβίς και με την υπόκρουση κατάλληλης μουσικής, τότε δεν επιδιώκεται απλώς να βγει η μουσική από το σώμα αλλά επιπλέον να έρθει μέσω της έκστασης πιο κοντά στον Θεό. Αυτό επιτυγχάνεται με τη συσσώρευση ενέργειας η οποία οδηγεί στην έκσταση και τότε ο χορευτής με τις κινήσεις του σώματος του σχεδιάζει σαν ένα ζωντανό έργο τέχνης τα όσα ζει. Η λατρεία για τους Σούφι είναι μια πορεία προς τα εμπρός και μέσα από την ιδιόρρυθμη λατρεία του χορού ο χορευτής ντερβίς απορροφάται, ενώνεται και ταυτίζεται με το μεταφυσικό, ξεπερνώντας το φράγμα του χώρου και του χρόνου. Σύμφωνα με τον ιμάμη Αλ Γκαζαλί που έζησε τον 12ο αιώνα «ο χρόνος είναι σαν το σπαθί, αν δεν τον διαπεράσεις θα σε διαπεράσει».

Στον κόσμο αυτό, σύμφωνα με την διδασκαλία των Σούφι, τα πάντα αλληλεπιδρούν και συνδέονται μεταξύ τους με έναν ιστό. Η μουσική και ο εκστατικός χορός είναι μόνο όργανα για να φτάσει ο χορευτής στη μεταφυσική εμπειρία. Πρόκειται για την ύψιστη κατάσταση συνειδητοποίησης του ανθρώπου, κατά την οποία η πρώτη του σκέψη είναι πως υπάρχει κάτι άλλο πολύ μεγαλύτερο από αυτόν, το οποίο και αναζητά. Πρόκειται για μια λατρευτική σχέση, η οποία βασίζεται στην αγάπη και ταυτόχρονα στην ταπείνωση του «εγώ», κάτι που σε θεωρητικό επίπεδο βρίσκεται πολύ κοντά στη χριστιανική διδασκαλία και πρακτική.

Η τελετουργία της Σεμά

Εν γένει η τελετουργία συνίσταται από αρκετά μέρη με διαφορετικό νόημα. Αρχικά με τη συνοδεία του τύμπανου (κουντούμ) γίνεται το Νάατ ιτ Σερίφ, μια ευλογία προς τον Προφήτη που αντιπροσωπεύει την αγάπη. Το Νάατ ακολουθείται από ένα Ταξίμ, αυτοσχεδιασμό με νέυ (φλάουτο), που αντιπροσωπεύει τη θεία ανάσα, η οποία εμψυχώνει τα πάντα. Το βάδισμα του Σουλτάν Βελέντ, συνοδευόμενο από μουσική περσέβ, είναι μια τριπλή κίνηση γύρω από τον χώρο της περιστροφής και οι χαιρετισμοί των σεμαζέν συμβολίζουν τον χαιρετισμό της ψυχής προς την ψυχή, ο οποίος αποκρύπτεται από τη μορφή και το σώμα.

Κατά τη διάρκεια της Σεμά συμβαίνουν τέσσερις σελάμ, ή μουσικές κινήσεις, κάθε μία από τις οποίες ακολουθεί διαφορετικό ρυθμό. Η πρώτη σελάμ συμβολίζει τη γέννηση του ανθρώπου στην αλήθεια. Η δεύτερη σελάμ συμβολίζει την έκστασή του, όταν ατενίζει το μεγαλείο του Θεού. Η τρίτη σελάμ αντιπροσωπεύει τη θυσία του νου μπρος στην αγάπη. Είναι επίσης μια εκμηδένιση του εαυτού, γνωστή και ως νιρβάνα στη βουδιστική φιλοσοφία. Η

τέταρτη σελάμ σηματοδοτεί την επιστροφή του ντερβίς από την πνευματική του αναζήτηση. Ακολουθεί η απαγγελία από το Κοράνιο με έμφαση στους στίχους «Στον Θεό ανήκει η Ανατολή και η Δύση. Όπου κι αν στραφείς, εκεί υπάρχει το πρόσωπο του Θεού. Είναι Εκείνος που όλα τα αγκαλιάζει, εκείνος που όλα τα γνωρίζει" (Σουρά Μπάκαρα 2:115). Η τελετουργία τελειώνει με μια προσευχή για ειρήνη στην ψυχή των προφητών και των πιστών. Κατόπιν οι ντερβίς αποσύρονται στα δώματά τους για διαλογισμό (τεφεκούρ).

Οι τέσσερις σελάμ ως σύνολο αναλύονται ως εξής. Οι ντερβίς εισέρχονται στο σεμαχάν (δώμα της σεμά) οδηγούμενοι από τον σεμαζένμπασι (οδηγό του χορού) και στέκουν στη μία πλευρά με την κεφαλή σκυμμένη. Ο σεμαζένμπασι φορά ένα λευκό σίκε (κάλυμμα κεφαλής) και στέκει κοντά στη θέση του Σεΐκ. Ο Σεΐκ είναι ο τελευταίος που μπαίνει στο δωμάτιο. Σταματά και υποκλίνεται προς το σημείο της θέσης του. Κατόπιν προχωρά αργά σε ένα κόκκινο τομάρι από πρόβατο.

Οι μουσικοί κάθονται σε ένα εξυψωμένο σημείο απέναντι απ' τον Σεΐκ. Ο χαφίζ (εκείνος που έχει αποστηθίσει όλο το Κοράνιο) ψάλλει μια προσευχή προς τον Μεβλανά και μια σουρά (στροφή) από το Κοράνιο. Ο ήχος τον κουντούμ σπάζει τη σιωπή. Οι ντερβίς είναι πια γονατισμένοι και ακούν τον ήχο ενός νέυ να παίζει το περσέβ. Ο Σεΐκ κάνει ένα βήμα μπρος απ' τη θέση του. Σκύβει το κεφάλι και αρχίζει να περπατά αργά περιστρεφόμενος γύρω στο σεμαχάν. Οι ντερβίς ακολουθούν κυκλώνοντας το δώμα τρεις φορές και σταματούν για να υποκλιθούν ο ένας στον άλλον μπρος στη θέση του Σεΐκ. Καθώς υποκλίνονται, κοιτάζουν το σημείο ανάμεσα στα φρύδια του ντερβίς που στέκει απέναντί τους, ατενίζοντας έτσι τη θεία εκδήλωση μέσα στον άνθρωπο. Κυκλώνοντας για τρίτη φορά το δώμα, ο τελευταίος ντερβίς υποκλίνεται στραμμένος στη θέση του Σεΐκ και επιστρέφει στη θέση του. Το ίδιο κάνει και ο Σεΐκ. Κατόπιν οι ντερβίς ή σεμαζέν υποκλίνονται, βγάζουν το μαύρο κάλυμμα του μανδύα τους, το φιλούν και το αφήνουν να πέσει στο πάτωμα. Με αυτόν τον τρόπο αφήνουν πίσω τους καθετί γήινο κι ετοιμάζονται να στραφούν προς τον Θεό. Επιστρέφουν στη θέση τους και στέκουν με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος και το δεξί πάνω απ' το αριστερό. Οι μουσικοί παίζουν καθώς ο σεμαζένμπασι πλησιάζει τον Σεΐκ. Υποκλίνεται προβάλλοντας το δεξί του πόδι, με τα χέρια πάντα σταυρωμένα στους ώμους. Φιλιά το δεξί χέρι του Σεΐκ κι έπειτα πισωπατεί λίγα μέτρα απ' τη θέση του Σεΐκ, προκειμένου να διευθύνει το χορό. Ένας-ένας οι ντερβίς πλησιάζουν τον Σεΐκ με τον ίδιο τρόπο. Υποκλίνονται και φιλούν το χέρι του, ενώ εκείνος φιλά το κάλυμμα της κεφαλής τους, το σίκε. Υποκλίνονται και πάλι και στρέφονται προς τον σεμαζένμπασι για σιωπηλή καθοδήγηση. Όλοι οι ντερβίς ξεδιπλώνουν με τη σειρά τα χέρια τους και περιστρέφονται, καθώς ο Σεΐκ στέκει στη θέση του. Οι μουσικοί παίζουν και ο χορός ψάλλει. Οι σεμαζέν εκτείνουν τα χέρια τους με την παλάμη τον δεξιού χεριού στραμμένη προς τα πάνω, ενώ η παλάμη του αριστερού χεριού είναι στραμμένη προς τα κάτω. Η ενέργεια εκ των άνω εισέρχεται στη δεξιά παλάμη, κυλά μέσα από το σώμα και περνά στη γη από την αριστερή παλάμη.

Καθώς οι σεμαζέν περιστρέφονται ο σεμαζένμπασι περπατά αργά ανάμεσά τους διορθώνοντας σιωπηρά την ταχύτητα ή τη στάση τους. Οι ντερβίς περιστρέφονται αριστερόστροφα, ψάλλοντας σιωπηλά «Αλλάχ, Αλλάχ». Μετά από δέκα λεπτά περίπου η μουσική σταματά. Οι ντερβίς ολοκληρώνοντας την περιστροφή τους σταματούν στραμμένοι προς τον Σεΐκ. Η κίνησή τους είναι τόσο γοργή που οι μανδύες τους τυλίγονται ορμητικά γύρω από τα πόδια τους. Τούτη η διαδικασία (σελάμ) επαναλαμβάνεται άλλες τρεις φορές. Στην τέταρτη σελάμ ο Σεΐκ εισέρχεται αργά στον κύκλο και πηγαίνει στο κέντρο. Περιστρέφεται σαν τον ήλιο με τους περιστρεφόμενους πλανήτες γύρω τον. Κατόπιν επιστρέφει στη θέση του. Υποκλίνεται, κάθεται και φιλά το πάτωμα. Οι σεμαζέν κάθονται και βάζουν τους μανδύες τους.

Ο Σεΐκ απαγγέλλει τη Φατίχα, την πρώτη στροφή του Κορανίου. Οι ντερβίς φιλούν το πάτωμα και σηκώνονται. Ο Σεΐκ συνεχίζει με μια επίκληση στον Μεβλανά και ξεκινά τον ήχο «Χου». Οι ντερβίς τον ακολουθούν εκφωνώντας το «χου», τη θεία συλλαβή που αγκαλιάζει όλα τα ονόματα του Θεού ο Σεΐκ σηκώνεται, διασχίζει το δώμα και φεύγει. Το ίδιο κάνουν και οι ντερβίς που τον ακολουθούν. Πριν εγκαταλείψουν την αίθουσα, υποκλίνονται προς την κόκκινη προβιά. Η τελετουργία αυτή τελείται ανελλιπώς εδώ και επτά αιώνες. Στην περιστροφή της υπάρχει μια διαρκής υπενθύμιση πως η ζωή είναι μια διαρκής περιστροφή και πως κανείς δεν μπορεί να τη σταματήσει.

Ο Ρουμί ήταν σαράντα χρόνων όταν άρχισε τις δημόσιες μυστικιστικές διδασκαλίες του. Γνώριζε αρκετά την ελληνική γλώσσα και είχε έλθει σε επαφή με τον χριστιανισμό, όπως αποδεικνύεται από πολλά ποιήματά του. Απέδιδε υψηλότερη θέση στον Ιησού Χριστό, απ' ό,τι απέδιδαν οι σύγχρονοί του μουσουλμάνοι σουνίτες. Λέγεται μάλιστα ότι τα πρώτα μέλη του τάγματος ήταν χριστιανοί μοναχοί, από τη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους στο Ικόνιο, οι οποίοι ήλθαν σε επαφή με τον Μεβλανά Τζελαλουντίν και μιλήθηκαν στις φιλοσοφικές αντιλήψεις του. Συνιδρυτής του τάγματος των μεβλεβήδων δερβίσηδων θεωρείται και ο Σεμσεντίν από την Ταυρίδα.

Ο χορός των δερβίσηδων

Από τις πρώτες ημέρες της ίδρυσης του τάγματος, ο δάσκαλος Τζελαλουντίν εισήγαγε στο τελετουργικό της προσευχής τη μουσική και τον χορό των δερβίσηδων. Ο χορός αυτός ήταν κυκλικός, ήταν δηλαδή μια περιδίνηση κάθε δερβίση περί τον εαυτό του. Μέσα από αυτή την κυκλική κίνηση και τη δημιουργία διαφόρων σχημάτων, οι μεβλεβήδες δερβίσηδες απεικόνιζαν την κίνηση του ηλιακού συστήματος και των πλανητών. Με τις συνεχείς περιστροφές, οι δερβίσηδες οδηγούνταν σε εξαφάνιση του «εγώ», συντονίζονταν με τους ρυθμούς και την αρμονία των πλανητών και περιέπιπταν σε μια κατάσταση που τους βοηθούσε να ενωθούν με τον Θεό. Ο Ρουμί, που ήταν και μεγάλος ποιητής, αγαπούσε βαθιά την τέχνη. Η

μουσική, ο χορός και η ποίηση καλλιεργήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν στις συναντήσεις των δερβίσηδων. Τα σπουδαιότερα έργα του Μεβλανά, τα οποία έχουν γραφεί στα περσικά, είναι τα ακόλουθα: Μενσεβί, Σερίφ, Φιχτ-μα-Φιχ, Ντιβάνι Κεμπίρ, Μετζαλίσι, Σεμπάα και Μεκτουμπά. Ο Ρουμί αφιέρωσε 43 χρόνια στη συγγραφή των έργων του. Οι Πέρσες εκτιμούν πολύ το ποιητικό, φιλολογικό και μυστικιστικό του έργο ώστε να το χαρακτηρίζουν «το Κοράνι στη γλώσσα πεχλεβί» και αυτό παρά το γεγονός ότι έρχεται σε αντίθεση με τη σιιτική πίστη, το εθνικό δόγμα των Περσών. Ο Τζελαλουντίν Ρουμί αγαπούσε την απλότητα. Αν και γόνος μεγάλης αριστοκρατικής οικογένειας, είχε μαθητές απ' όλες τις τάξεις και τα επαγγέλματα. Όταν πέθανε, το 1273, άφησε πίσω τον γιο του Μποχεντίν στην ηγεσία του τάγματος των μεβλεβήδων. Άνθρωποι κάθε πίστης, με τους οποίους ερχόταν καθημερινά σε επαφή, παρακολούθησαν την κηδεία του. Ένας χριστιανός ρωτήθηκε γιατί έκλαιγε τόσο πικρά για τον θάνατο ενός μουσουλμάνου δασκάλου και εκείνος απάντησε: «Τον εκτιμούμε όπως τον Μωυσή, τον Δαβίδ και τον Ιησού στην εποχή τους. Είμαστε όλοι οπαδοί και μαθητές του». Ο Μεβλανά ετάφη σε Μαυσωλείο στο μοναστήρι των Μεβλεβί στο Ικόνιο. Στα χρόνια της οθωμανικής κατάκτησης, το τάγμα των μεβλεβήδων εξαπλώθηκε και ίδρυσε πολλούς τεκέδες σε διάφορες περιοχές της Μικράς Ασίας και στην πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας. Οι Οθωμανοί σουλτάνοι κατέφευγαν κατά καιρούς στη βοήθεια των φωτισμένων σουφί δασκάλων του τάγματος των μεβλεβήδων, για να ζητήσουν τις συμβουλές τους και να τους καθοδηγήσουν για το μέλλον της Αυτοκρατορίας. Από τον Πορθητή ως τον σουλτάνο Μαχμούτ Β΄ και τον Αβδούλ Χαμίτ, οι δερβίσηδες αυτοί έχαιραν ιδιαίτερης εκτίμησης στην οθωμανική αυλή. Στα χρόνια της βασιλείας του σουλτάνου Μαχμούτ Β΄ (1808) και μέχρι την κατάργηση του σουλτανάτου, οι μεβλεβήδες δερβίσηδες αναβαθμίσθηκαν σε σχέση με τους μπεκτασήδες, παραδοσιακούς προστάτες του στρατού των γενιτσάρων, που διέλυσε ο Μαχμούτ Β΄.

Το νεοτουρκικό κράτος, μετά την επικράτηση του Κεμάλ Ατατούρκ, αντιμετώπισε τα μοναστικά τάγματα του Ισλάμ ως μεσαιωνικές οργανώσεις και προχώρησε με νόμο στη διάλυσή τους. Συγκεκριμένα, με τον νόμο της 30ής Νοεμβρίου 1925 αποφασίσθηκε το κλείσιμο όλων των μοναστηριών (τεκέδων) και αναχωρητηρίων. Όπως δήλωσε στη συζήτηση της 28ης Νοεμβρίου 1925 στην Τουρκική Εθνοσυνέλευση ο βουλευτής Ουρφάς σαφβέτ Μπέης, μόνο στην Κωνσταντινούπολη υπήρχαν περίπου 300 τεκέδες. Παρά το κλείσιμο όμως των τεκέδων, για μεγάλο χρονικό διάστημα μυστικές οργανώσεις των ταγμάτων εξακολουθούσαν να λειτουργούν και να επιδίδονται σε τελετές, τις οποίες το επίσημο κεμαλικό καθεστώς αντιμετώπισε ως τελετές μαγείας. Μετά την κατάργησή τους στην Τουρκία, πολλά από τα τάγματα αυτά μεταφέρθηκαν στην Αλβανία (όπου καταργήθηκαν το 1945), στην Αίγυπτο και στη Συρία. Στις μέρες μας παρατηρείται μια στροφή διανοουμένων και μελετητών της Δύσης προς τη σουφική φιλοσοφία και παράδοση, η οποία έχει να δώσει

πολλά στοιχεία για τον τρόπο προσέγγισης του φαινομένου της πίστης, μέσα από διαφορετικές θρησκείες και ιδεολογικά ρεύματα. Σίγουρα η διδασκαλία του σουφί εκφράζει την αιώνια αγωνία του ανθρώπου να γνωρίσει τον εαυτό του και τον Θεό, να ζήσει μια ζωή περισσότερο ευτυχισμένη, μακριά από τον φόβο, το σκοτάδι και την άγνοια. Το ερώτημα που τίθεται βέβαια σήμερα είναι αν ο σουφισμός αποτελεί παρελθόν, άξιο ιστορικής μελέτης, από το οποίο έχουν παραμείνει μόνο οι φολκλορικοί χοροί των δερβίσηδων, ή διατηρείται ακόμη ζωντανή η ισλαμική μυστικιστική παράδοση. Το βέβαιο είναι ότι πρόκειται για ένα πολύπλοκο και σύνθετο ιδεολογικό κατασκεύασμα, που περνάει μέσα από διαφορετικούς πολιτισμούς, στο πέρασμα των αιώνων και ο σύγχρονος άνθρωπος έτσι πρέπει να το αντιμετωπίσει και να το γνωρίσει.